

Palveluiden järjestämishjelma  
sekä  
sosiaali- ja terveydenhuollon  
palvelustrategia 2024-2026

Aluehallituksen esitys aluevaltuustolle  
17.4.2024.

# Lapin hyvinvointialueen eri ohjelmien ja dokumenttien rooli



- **Hyvinvointialuestrategia määrittää suunnan ja vision hyvinvointialueelle: kaiken toiminnan tulee olla strategian mukaista**
- **Järjestämishjelma toteuttaa järjestämislain 8 § määrittämiä koko hyvinvointialuetta koskevia velvoitteita**
- **Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategiassa määritellään keskeiset pitkän aikavälin tavoitteet ja periaatteet sosiaali- ja terveystalouden järjestämiselle**
- Talouden sopeuttamishjelma toimeenpanee strategiaa, sisältäen keskeiset tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet vuosille 2024-2025 talouden tasapainottamiseksi
- Hyvinvointialuelajuiset temaattiset toimintaohjelmat tarkentavat ja tukevat niin pelastustoimen kuin sosiaali- ja terveydenhuollon strategisten ohjelmien toimeenpanoa
- Toimialuekohtaiset ja muut suunnitelmat ja ohjelmat tarkentavat ja toimeenpaneavat muita dokumentteja ja ohjelmia tarpeen mukaan

# Palveluiden järjestämishjelma

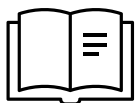


lapha.fi

Lapin hyvinvointialue

Lappi buresveadjinguovlu  
Laapi pyereestvajeemkuávu  
Lappi pue'rrvääjjamvu'vdd

# Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluiden järjestämistä koskevat yleiset tavoitteet ja periaatteet



Periaatteissa ja tavoitteissa korostuvat yhdenvertaisuus, vaikuttavuus, kielelliset oikeudet ja sukupuolten tasa-arvo, erilaisiin ja eritasoisiin yhteistyön muotoihin panostaminen, tkio-toiminta, valmius ja varautuminen sekä talouteen liittyvät kysymykset. Yleiset tavoitteet ja periaatteet huomioidaan strategiaa toimeenpaneuvissa eri tason ohjelmissa.

- 1** Palveluiden yhdenvertaisen toteutumisen, vaikuttavuuden, palveluiden yhteensovittamisen ja kielellisten oikeuksien turvaaminen sekä sukupuolten tasa-arvon edistäminen
- 2** Hyvinvoinnin ja terveyden sekä turvallisuuden edistäminen sekä hyvinvointialueiden, kuntien ja muiden toimijoiden välisen yhteistyön kehittäminen
- 3** Koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan panostaminen sekä tiedonhallinnan kehittäminen
- 4** Hyvinvointialueiden välinen ja yhteistyöalueiden välisen yhteistyön ja työnjaon kehittäminen
- 5** Tuottavuuden ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen
- 6** Yleisten linjausten tekeminen Lapin hyvinvointialueen investoinneista
- 7** Alueellisen ja valtakunnallisen valmiuden ja varautumisen toteuttaminen

# Lapin hyvinvointialueen palveluiden järjestämisen pitkän aikavälin tavoitteet



**1** Sosiaali- ja  
terveyspalvelujen ja  
pelastustoimen  
integraatio

Sujuvoitetaan asiakkaiden palveluketjuja ja hoitopolkuja sekä varmistetaan hoidon ja asiakkuuden jatkuvuus.

Syvennetään sote-pela-, PTH-ESH sekä palveluiden välistä integraatiota.



**2** Palveluiden  
järjestämisen tavat

Parannetaan palvelujen saatavuutta ja asiakaslähtöisyyttä.

Tehdään systemaattisesti palvelujen järjestämisen osalta osana palvelurakenteen ja palveluiden verkoston muutosta kokonaisvaikuttavuudeltaan parhaita valintoja.

Monituottajamalli ja palveluseteli ovat käytössä koko hyvinvointialueella



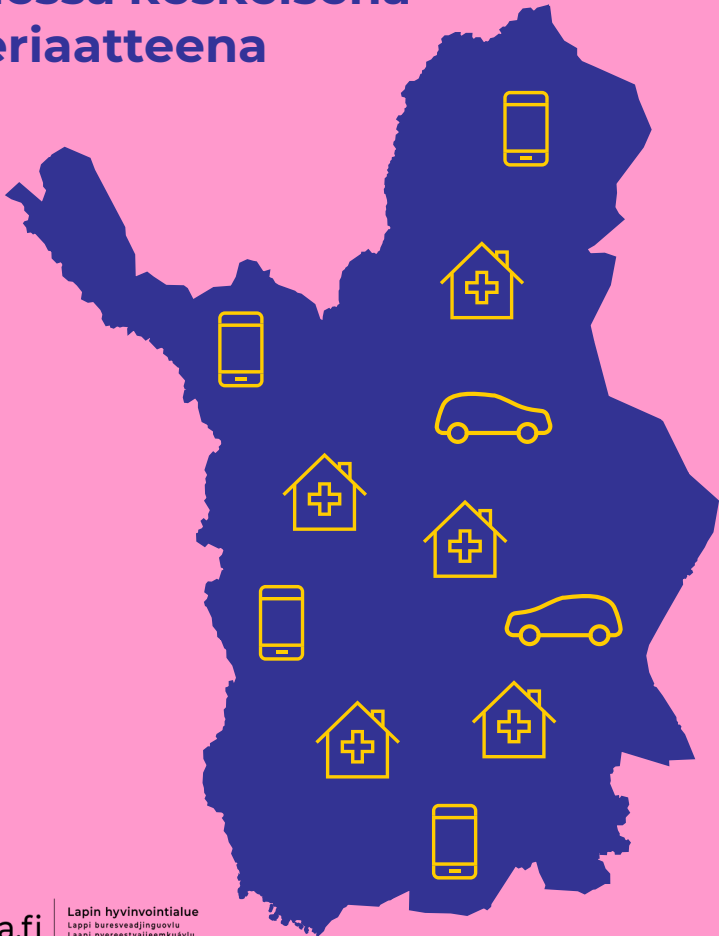
**3** Hyvinvointialueen  
henkilöstö

Varmistetaan palveluiden laatu, saavutettavuus ja yhdenvertaisuus.

Panostetaan henkilöstöresurssien ennakointiin, saatavuuteen, osaamiseen sekä työn tuottavuuden parantamiseen.



## Palveluverkosto uusiutuu ja joustavoituu asiakastarpeiden ja niiden muutoksen mukaan lähipalveluiden turvaamisen ollessa keskeisenä periaatteena



## PALVELUVERKOSTON MUODOSTAMISEN PERIAATTEET

- a. Palveluverkosto uusiutuu ja joustavoituu asiakastarpeiden ja niiden muutoksen mukaan lähipalveluiden turvaamisen ollessa keskeisenä periaatteena.
- b. Palveluverkosto suunnitellaan asukkaiden tarpeiden perusteella, henkilöstön saatavuus, asiakkaiden toimintakyky ja kohtuullinen saavutettavuus huomioiden.
- c. Palvelut tarjotaan fyysisessä toimipaikassa tapahtuvaa asiointia, etä- ja liikkuvia palveluita, kotiin annettavia palveluita sekä digipalveluja yhdistellen, tarkoituksenmukaisella tavalla. Digitaalinen asiointi korostuu: yhä suurempi osa väestöstä osaa ja haluaa asioida myös verkossa.
- d. Palveluverkosto sisältää myös kumppaneiden palvelut osana kokonaisuutta.
- e. Ympäri vuorokautista valmiutta ja palvelua pyritään keskittämään samoihin kohteisiin. Fyysisen palveluverkon tai toiminnallisten tiimien ei tarvitse noudattaa kunta- tai palvelualue rajoja.
- f. Palveluverkoston tavoitetaan siirytään suunnitelmallisesti, huomioiden suunnittelussa kokonaiskustannukset, kiinteistöverkko ja investointimahdollisuudet.

*Tarkemmat nykyiseen palveluiden verkostoon tulevat muutokset esitetään palvelukohtaisesti, sisältäen arvioinnit muutosten vaikutuksista.*

# Palveluiden järjestämisen tavan valinnan keskeiset periaatteet ja keinot

Palveluiden järjestäjä tunnistaa asukkaiden tarpeet, ja sen perusteella suunnittelee vastaavat lainsäädännön mukaiset palvelut, sekä määrittää palveluiden sisällön ja järjestämistavat

## Lapin hyvinvointialueen palveluiden järjestämisen tavan valinnassa toteutettavat keskeiset periaatteet

- **Löydä vaikuttavin järjestämisen tapa:** julkinen ja yksityinen tuotanto kirittävät parhaimmillaan toisiaan ja järjestäjä voi säätää eri järjestämistapojen osuutta kulloistenkin olosuhteiden mukaan.
- **Tunnista oman tuotannon strateginen asema:** strategisesti kriittiset palvelut on perusteltua säilyttää lähtökohtaisesti omana palvelutuotantona.
- **Hyödynnä monituottajuutta vaikuttavasti:** Joissakin palveluissa voi olla perusteltua hyödyntää järjestämistapana ostopalvelua, palveluseteliä tai avustuksia.

## Keinot:

### 1 Palvelutuotannon järjestämisen periaatteet on määritetty

Keskeistä on määritellä periaatteet järjestämistavan valintaan, ohjaukseen ja kehittämiseen. Niiden pohjalta voidaan systemaattisesti suunnitella ne mekanismit ja mallit, joiden pohjalta palveluiden tuottamistavasta päätetään sekä siitä, minkälaisella analyysikehikolla strategista hankintaa koskevaa päätöksentekoa valmistellaan.

### 2 Strategisesti merkittävät palvelut on tunnistettu

Strategisesti merkittävien palveluiden tunnistaminen, jota ohjaavat järjestämisen periaatteet, toimii lähtökohtana tuotantotapa-analyysille. Palveluiden strategisuuden tarkempi arviointi perustuu strategisten hankintojen viitekehukseen, joka koostuu kolmesta pääelementistä: hankinnan koko, muutostarve ja kyvykkyydet

### 3 Järjestämistavan valinnassa on käytössä systemaattinen arviointitapa

Tuotantotavan valinnassa hyödynnetään systemaattista tuotantotapa-analyysia ja -kehikkoa, joka rakentuu mm. kustannusten, resurssien, riskien ja markkina- sekä kilpailutilanteen ympärille. Tämä on tärkeää siksi, jotta tuotantotapaharkintaa voidaan toteuttaa yhteneväisin periaattein ja käytännöin pistemäisten tarkastelujen sijaan

*Kaikki nämä periaatteet avattu tarkemmin liitteissä.*

# Palveluiden järjestämisessä tulee huomioida sidosryhmä- ja yhdyspintatyö erityisesti keskeisten kumppanien kanssa



## Sidosryhmä- ja yhdyspintatyö yhteistyö

### Hyvinvointialueet ja kunnat

- **Hyte.** Lisätään yhteensopivuutta kuntien ja hyvinvointialueen hyte-toiminnan ja sekä hyte-tavoitteiden välille sekä korostetaan ja selkeytetään kuntien ja järjestöjen roolia ennaltaehkäisevissä palveluissa ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä
- **Tilat.** Yhteistyötarpeet tilakysymyksissä, esim. monet hyvinvointialueen palvelut toimivat mahdollisesti ensimmäisten vuosien ajan kuntien omistamissa vuokratiloissa
- **Työllisyys.** Merkittävä yhdyspintakokonaisuus on työllisyyden edistäminen, jonka yhdyspintatyöhön vaikuttaa hyvinvointialueuudistuksen lisäksi käynnissä oleva TE-palveluiden uudistus vuoden 2024 aikana

### YTA-tasoinen yhteistyö

- Edistetään sosiaali- ja terveydenhuollon alueellista yhteensovittamista ja kehittämistä sekä hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä Lapin hyvinvointialueen yhteistyöhyvinvointialueiden kesken, kuten Pohjois-Pohjanmaa

### Strategiset kumppanit, kuten 3. sektori, palveluntuottajat, yritykset ja saamelaiskäräjät

- Tehdään vaikuttavasti yhteistyötä strategisten palveluntuottajakumppanien kanssa palveluiden järjestämisessä
- 3. sektorin toimijoiden kanssa tiivistetään yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä
- Yhdenvertaisten, laadukkaiden ja saavutettavien palvelujen tulee huomioida myös saamelaisväestön erityistarpeet

### TKIO-toiminta

- Ollaan mukana sekä tuetaan tutkimusta mm. eri sairauksien taltuttamiseksi sekä tiedon levittämiseksi



## Saatavuus ja saavutettavuus

- Palveluiden on oltava **kielellisesti saavutettavia sekä selkeitä ja ymmärrettäviä** ja priorisoidaan **kielellisten oikeuksien toteutumista** palveluissa. Valtakuntien rajojen ylittävän yhteistyön mahdollisuudet selvitetään ja huomioidaan myös **saamenkielisissä palveluissa**
- Tarjotaan keskeiset **peruspalvelut kaikkiin kuntiin**
- Palvelut ovat **yhdenvertaisesti saatavissa**, vaikka palvelua ei juuri asukkaan kotikunnassa toteuteta
- Otetaan **saatavuuden ja saavutettavuuden** tarkastelussa huomioon **erityisryhmien tarpeita** kuulemalla heitä



# Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategia



lapha.fi

Lapin hyvinvointialue

Lappi buresveadjinguovlu  
Laapi pyereestvajeemkuávu  
Lappi pue'rrvääjjamvu'vdd

# Sote-palvelustrategian tausta ja tarkoitus



**Palvelustrategia on osa hyvinvointialueen strategiaa** ja se toimii talouden ja toiminnan suunnittelun sekä johtamisen pidemmän aikavälin välineenä.

Palvelustrategian koostamisessa on hyödynnetty hyvinvointialueella tehtyä aiempaa laajaa valmistelua sekä selvitystyötä. Valmisteluun mahdollistetaan **hyvinvointialueen henkilöstön osallisuus ja kuullaan keskeisiä sidosryhmiä.**

Palvelustrategiassa määritellään **keskeiset pitkän aikavälin tavoitteet ja periaatteet** sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiselle asukkaiden palvelutarpeet, toimintaympäristö ja palveluiden nykytila huomioiden. Palvelustrategian **sisältöä ohjaavat hyvinvointialuestrategia, kansallinen lainsäädäntö ja sosiaali- ja terveydenhuollon strategiset valtakunnalliset tavoitteet. Talouden sopeuttamisohjelman sisällöt ovat linjassa palvelustrategian kanssa toimien palvelustrategiaa toimeenpanevana ohjelmana.**

**Yhdenvertaisten, laadukkaiden ja kustannustehokkaiden palvelujen tuottaminen** vaatii vahvaa **toiminnan yhteensovittamista palvelutuotannossa** huomioiden **henkilöstön veto- ja pitovoiman** sekä **asiakkaiden tarpeet**. Lisäksi se vaatii paljon yhteistyötä Lapin hyvinvointialueen sisällä, eri hyvinvointialueiden välillä ja keskeisten yhdyspintojen kanssa.

Sosiaali- ja terveyspalveluja järjestetään, tuotetaan ja käytetään jatkossa erilaisessa toimintaympäristössä kuin nyt, mikä vaatii **erilaisten tulevaisuuden skenaarioiden arvioimista ja muutosta niin toiminnassa, rakenteissa kuin ajatusmalleissa.** Strategiatyön onnistuminen edellyttää **vahvaa toimeenpanoa tavoitteiden saavuttamiseksi.**

# Palvelustrategian tavoitteet ja painopistealueet

Tavoitteet ja painopistealueet



## Lapset ja nuoret

Vahvistetaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin positiivista kehitystä



## Työikäiset

Vahvistetaan perustason päihde- ja mielenterveys-avopalveluita



## Ikääntyneet

Tuetaan toimintakykyä ja kotona asumista



## Vammaiset

Peruspalveluilla vastataan nykyistä enemmän myös vammaisväestön tarpeisiin



## Sairaanhoito

Vahvistetaan perusterveydenhuollon saatavuutta ja vaikuttavuutta

**Vahvistetaan palveluiden ja hoidon oikea-aikaista saatavuutta, varhaista tunnistamista ja tukea, sekä palvelun ja hoidon koordinaatiota**

**Varmistetaan yhdenvertaiset, laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut**

**Kevennetään palvelurakennetta vaikuttavasti**

**Palveluverkosto uusiutuu ja joustavoituu asiakastarpeiden ja niiden muutoksen mukaan lähipalveluiden turvaamisen ollessa keskeisenä periaatteena**



# Sote-palvelustrategia määrittää pitkän aikavälin väestötason tavoitteet Lapin hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalouden järjestämiselle



## Lapset ja nuoret

Vahvistetaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin positiivista kehitystä

- Lappi sijoittuu kansallisilla lasten ja nuorten hytetu-mittareilla vähintään kansalliseen keskiarvoon
- Lastensuojelun sijoitusten määrä laskee – tarpeeseen vastataan avohuollolla
- Koko perheen tilanne huomioidaan palvelun ja hoidon toteuttamisessa
- Lastensuojelun kodin ulko-puolelle sijoitetun lapsiväestön suhteellinen osuus pienenee alle kansallisen keskiarvon
- Hoidon ja palveluiden saatavuus ja hoito- ja palvelutakuu toteutuvat vähintään kansallisten tavoitteiden mukaan\*
- Asiakastyytyväisyys pysyy nykytasolla tai kasvaa



## Työikäiset

Vahvistetaan perustason päihde- ja mielenterveys-avopalveluita

- Mielenterveys- ja päihde-palveluiden raskaamman hoidon ja tuen rakenne kevenee perustason palveluiden vahvistamisen myötä
- Avohoidon ja -palveluiden suhteellinen osuus kasvaa
- Raskaamman hoidon ja tuen suhteellinen osuus vähenee käynneissä, hoitovuorokausissa ja kustannuksissa
- Hoidon ja palveluiden saatavuus ja hoito- ja palvelutakuu toteutuvat vähintään kansallisten tavoitteiden mukaan\*
- Asiakastyytyväisyys pysyy nykytasolla tai kasvaa



## Ikääntyneet

Tuetaan toimintakykyä ja kotona asumista

- Kevyempien asumisen muotojen ja kotiin viettävän tuen peittävyys kasvaa
- Ikääntyneiden asumisen tuen rakenne kevenee
- Ympäri vuorokautisen asumisen peittävyys laskee lähemmäs kansallista keskiarvoa
- Ikääntyneiden laitoshuollon peittävyys laskee 0 %:iin
- Hoidon ja palveluiden saatavuus ja hoito- ja palvelutakuu toteutuvat vähintään kansallisten tavoitteiden mukaan\*
- Asiakastyytyväisyys pysyy nykytasolla tai kasvaa



## Vammaiset

Peruspalveluilla vastataan nykyistä enemmän myös vammaisväestön tarpeisiin

- Peruspalvelujen vastatessa paremmin vammaisten tarpeisiin, raskaamman tuen tarve vähenee
- Ympäri vuorokautisen asumisen peittävyys laskee lähemmäs kansallista keskiarvoa
- Laitoshuollon peittävyys vähenee 0 %:iin
- Hoidon ja palveluiden saatavuus ja hoito- ja palvelutakuu toteutuvat vähintään kansallisten tavoitteiden mukaan\*
- VPL mukaiset kustannukset (netto€/asukas) laskevat
- Asiakastyytyväisyys pysyy nykytasolla tai kasvaa



## Sairaanhoito

Vahvistetaan perusterveydenhuollon saatavuutta ja vaikuttavuutta

- Kansansairauksien ehkäisyllä ja hoidolla vähennetään raskaimpien palveluiden ja hoidon tarvetta
- Perusterveydenhuollon tukea kotiin viettäville palveluille vahvistetaan
- Sairaanhoidon palvelu-rakenteen painopiste siirtyy perusterveydenhuoltoon
- Optimaalinen sairaansijojen ja muun ympäri vuorokautisen tuen ja hoidon kokonaisuus
- Erikoissairaanhoidon suhteellinen osuus pienenee käynneissä, hoitovuorokausissa ja kustannuksissa
- Asiakastyytyväisyys pysyy nykytasolla tai kasvaa

Mittarit